

โครงการฝึกอบรม “วิทยากรหลักสูตรการพัฒนานักวิจัย” (Training for the trainers)

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

๑. หลักการและเหตุผล

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ในฐานะหน่วยงานกลางระดับชาติทำหน้าที่ส่งเสริมประสานงาน และพัฒนาระบบวิจัยของชาติ ตามนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ด้วยความร่วมมือของหน่วยงาน และภาคีเครือข่ายทั้งในระดับนโยบายและปฏิบัติการ ซึ่ง วช. ได้เริ่มพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ทั้งภาครัฐ เอกชน โดยได้ดำเนินการโครงการสร้างนักวิจัย ต้นกล้าวิจัย ระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๖ ได้ผลิตนักวิจัยรุ่นใหม่ จำนวน ๕๖๗ คน

ในการพัฒนานักวิจัย ที่ผ่านมายังไม่สามารถเพิ่มนักวิจัยให้มีจำนวนมากอย่างรวดเร็ว อีกทั้งต้องพัฒนาให้นักวิจัยที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นนั้น มีคุณภาพและสามารถนำการวิจัยมาประยุกต์ใช้สู่การใช้ประโยชน์ในระดับประเทศหรือพื้นที่ ดังนั้น ในปีงบประมาณ ๒๕๕๗ เพื่อเร่งรัดการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การวิจัยที่ ๔ การสร้างศักยภาพและความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมและบุคลากรทางการวิจัย ภายใต้นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) วช. จึงมีการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรม “วิทยากรหลักสูตรการพัฒนานักวิจัย” โดยจัดทำหลักสูตร เพื่อใช้ในการฝึกอบรม นักวิชาการ นักวิจัย วิทยากรฝึกอบรม และผู้สำเร็จการฝึกอบรมหลักสูตรนักวิจัยจาก วช. เช่น ต้นกล้าวิจัย ตลอดจนบุคคลจากภาคส่วนอื่นๆ ที่เหมาะสม ซึ่งสรรหาและคัดเลือกโดยมหาวิทยาลัย/หน่วยงานที่ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการกับ วช. ให้เป็นวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถ และดำเนินการจัดฝึกอบรม เพื่อพัฒนานักวิจัย และเป็นเครือข่ายวิทยากรจัดการฝึกอบรมร่วมกับ วช.

สำหรับการดำเนินการครั้งนี้ วช. ได้ทำความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย/หน่วยงานที่มีความพร้อมในการจัดฝึกอบรม วิทยากรหลักสูตรการพัฒนานักวิจัย โดยในปีงบประมาณ ๒๕๕๗ โดยได้ทำความร่วมมือกับ ๘ มหาวิทยาลัยดังนี้ มหาวิทยาลัยนเรศวร, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, มหาวิทยาลัยบูรพา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยจะดำเนินการจัดในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค เพื่อสร้างวิทยากรหลักสูตรการพัฒนานักวิจัยให้มีความสามารถนำหลักสูตรไปจัดการฝึกอบรมสร้างนักวิจัยในพื้นที่ ต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อสร้างวิทยากรฝึกอบรมหลักสูตรการพัฒนานักวิจัย (“แม่ไก่”) เพื่อให้มีวิทยากรที่มีคุณภาพจำนวนมาก และสามารถดำเนินการฝึกอบรมนักวิจัย (“ลูกไก่”) ตามหลักสูตรที่ วช. กำหนด

๒.๒ เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่าง วช. กับมหาวิทยาลัยและหน่วยงานต่างๆ เพื่อขยายผลการฝึกอบรมนักวิจัยอย่างมีคุณภาพเป็นจำนวนมากต่อไป

๓. โครงสร้างหลักสูตร

ประกอบด้วย หมวดวิชาหลัก ๑๐ หมวดวิชา (๓๐ ชั่วโมง)

หมวดวิชาที่ ๑ : ปรัชญา หลักการ กระบวนการวิจัย และจริยธรรมการวิจัย

๑. บทนำเข้าสู่บทเรียน
๒. ความหมายและลักษณะของการคิดเชิงวิจัย
 - ๒.๑ เพื่อแก้ปัญหา
 - ๒.๒ เพื่อป้องกัน
 - ๒.๓ เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรม
๓. การวิจัยที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม
๔. กระบวนการวิจัย
๕. การวิจัยเพื่อแก้ปัญหา (Problem solving)
๖. จริยธรรมการวิจัย
๗. ประโยชน์ของการวิจัยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้นำไปใช้ประโยชน์
๘. แบบทดสอบพร้อมเฉลย

หมวดวิชาที่ ๒ : การพัฒนาโจทย์คำถามวิจัย และการกำหนดวัตถุประสงค์ที่มุ่งสู่การใช้ประโยชน์

๑. การกำหนดโจทย์คำถามการวิจัยที่สำคัญ จำเป็น สอดคล้องกับความต้องการนำมาใช้ประโยชน์
๒. การเขียนวัตถุประสงค์การวิจัยที่สอดคล้องกับโจทย์คำถามและชื่อเรื่องวิจัย
๓. แบบทดสอบพร้อมเฉลย

หมวดวิชาที่ ๓ : การทบทวนวรรณกรรม และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การสร้างกรอบแนวคิด และสมมติฐานการวิจัย

๑. การค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่างๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโจทย์การวิจัยที่กำหนด ให้ครอบคลุมประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
๒. การใช้ IT เป็นเครื่องมือในการพัฒนางานวิจัย
๓. ฐานข้อมูลและการเข้าถึงแหล่งค้นคว้าที่สำคัญ
๔. การกำหนดตัวแปรและวิธีการวัดตัวแปรการให้คำนิยามตัวแปร
๕. การสร้างกรอบแนวคิด การวิจัย
๖. การกำหนดสมมติฐานการวิจัย
๗. แบบทดสอบพร้อมเฉลย

หมวดวิชาที่ ๔ : การกำหนดรูปแบบการวิจัย (Research Design)

๑. การวิจัยเชิงปริมาณ
๒. การวิจัยเชิงคุณภาพ
๓. การวิจัยและพัฒนา (R&D)

/๔. การกำหนดประชากร...

๔. การกำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมายและตัวอย่าง
(กำหนดวิธีการเลือกหรือสุ่มตัวอย่างให้เหมาะสมกับแบบการวิจัยแต่ละประเภท)
๕. กรณศึกษาของรูปแบบการวิจัยต่างๆ
๖. แบบทดสอบพร้อมเฉลย

หมวดวิชาที่ ๕ : การพัฒนาระเบียบวิธีการวิจัย เครื่องมือวิจัย การใช้สถิติและคณิตศาสตร์การวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. ระบบวิธีวิจัยทางวิทยาศาสตร์
 - ๑.๑ การกำหนดเครื่องมือ และปรับค่ามาตรฐาน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - ๑.๒ การสร้างแบบบันทึกข้อมูล
 - ๑.๓ เทคนิคการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ
๒. ระบบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์
 - ๒.๑ การพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - ๒.๒ การกำหนดรหัสและการทำคู่มือลกรหัสของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 - ๒.๓ เทคนิคการรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ
๓. กรณศึกษาและฝึกปฏิบัติการเขียนข้อเสนอการวิจัย
๔. แบบทดสอบพร้อมเฉลย

หมวดวิชาที่ ๖ : การวิเคราะห์ข้อมูล การแสดงและตีความข้อมูลทางวิจัย และการสรุปผล และวิจารณ์ผล

๑. การจัดทำตารางหุ่นเพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูล
๒. สถิติและคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเหมาะสมกับการวิจัย
๓. สถิติพรรณนาและการเขียนคำสั่งวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์
๔. สถิติอ้างอิงและการเขียนคำสั่งวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์
๕. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพรวมถึงการวิเคราะห์เนื้อหา และการตีความ และสรุปผลวิจารณ์อภิปราย
๖. การแสดงและตีความข้อมูลทางวิจัย (Data Display and Interpretation)
๗. กรณตัวอย่างของการวิเคราะห์และตีความข้อมูล
๘. แบบทดสอบพร้อมเฉลย

หมวดวิชาที่ ๗ : การพัฒนางานตามภารกิจหลักสู่งานวิจัย (“จากงานประจำสู่งานวิจัย” - R to R)

๑. ความหมาย หลักการ และประโยชน์ของ R to R
๒. การกำหนดโจทย์วิจัยจากภารกิจหลัก
๓. ระบบวิธีวิจัยแบบ R to R
๔. การปรับใช้ผลงานวิจัยในการปรับปรุงและพัฒนางานประจำตามภารกิจ
๕. ฝึกปฏิบัติ

หมวดวิชาที่ ๘ : การเขียนรายงาน

๑. รูปแบบการเขียนรายงานการวิจัย
 - ๑.๑ วิธีการเขียนบทนำ การทบทวนวรรณกรรม วิธีดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์และการนำเสนอผลการวิจัย
 - ๑.๒ วิธีการเขียนบทคัดย่อ และบทสรุปสำหรับผู้บริหาร
๒. เทคนิคการเขียนรายงานการวิจัยให้น่าสนใจและมีจุดเน้นที่สอดคล้องกับโจทย์การวิจัย
๓. เทคนิคการสรุป อภิปรายผล และเขียนข้อเสนอแนะ (เชิงนโยบาย เชิงสร้างองค์ความรู้ เชิงเศรษฐกิจ และเชิงสังคม/ชุมชน)
๔. วิธีการจัดรูปเล่มการวิจัยให้สมบูรณ์
๕. กรณีตัวอย่างวิธีการเขียนรายงานตามลักษณะแหล่งทุน
๖. แบบทดสอบพร้อมเฉลย

หมวดวิชาที่ ๙ : การนำเสนอ ถ่ายทอด เผยแพร่ และการนำไปใช้ประโยชน์

๑. การประเมินผลการวิจัยให้ได้รับการยอมรับ
๒. รูปแบบและเทคนิคการนำเสนอ และเผยแพร่ผลงานวิจัย
๓. แนวทางการถ่ายทอด และการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์
๔. แบบทดสอบพร้อมเฉลย

หมวดวิชาที่ ๑๐ : เทคนิคการเป็นวิทยากร การสร้างแรงจูงใจ และการสร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับนักวิจัย/ชุมชนวิจัย*

๑. การปรับสร้างทัศนคติทางบวก
๒. บุคลิก ท่าทาง ที่เอื้อต่อการร่วมเรียนรู้
๓. เทคนิคการกระตุ้น และสร้างการมีส่วนร่วม
๔. เทคนิคการ coaching ตามเนื้อหาในภาวะต่าง ๆ (เช่นภาวะง่วงนอน ชัยัน...)
๕. การประเมินการรับรู้และตอบสนองของผู้เข้ารับการอบรม และแนวทางการแก้ไข
๖. เทคนิคการถ่ายทอดและการสื่อสาร
๗. เทคนิคการใช้เครือข่ายสื่อทางสังคมและเทคโนโลยีสารสนเทศ

(หมายเหตุ * ๑. ในกรณีของการฝึกอบรม “ลูกไก่” หมวดวิชานี้จะเปลี่ยนเป็นหัวข้อ “การนำความรู้ ความสามารถในการทำวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงาน และการเขียนข้อเสนอการวิจัยที่มีคุณภาพ” ๒. ในกรณีของการฝึกอบรม “ลูกไก่” อาจปรับหรือเพิ่มเนื้อหาบางด้าน ปรับลักษณะตัวอย่าง และแบบฝึกหัดในบางหมวดวิชา ให้เหมาะสมกับผู้รับการฝึกอบรมได้ โดยไม่เป็นการลดคุณภาพ)

๔. วิธีการฝึกอบรม

- ๔.๑ บรรยาย
- ๔.๒ อภิปราย
- ๔.๓ นำเสนอ
- ๔.๔ การทำงานเป็นกลุ่ม
- ๔.๕ แบบฝึกหัด
- ๔.๖ การถาม-ตอบ

๕. วิทยากร

ผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

๖. คุณสมบัติผู้เข้ารับการฝึกอบรม

- ๖.๑ การพิจารณาคุณสมบัติ “แม่ไก่” ต้องมีคุณสมบัติดังนี้
 - ๑) วุฒิการศึกษาอย่างน้อยระดับปริญญาโทขึ้นไป
 - ๒) มีประสบการณ์การทำงานในหน่วยงานไม่น้อยกว่า ๕ ปี
 - ๓) มีประสบการณ์ทำงานด้านพัฒนาหรือวิจัยไม่น้อยกว่า ๘ ปี
 - ๔) ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าโครงการวิจัยมาไม่น้อยกว่า ๒ โครงการ
 - ๕) คุณสมบัติเฉพาะด้าน

๕.๑) กรณีเป็นอาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษา ต้องดำรงตำแหน่งทางวิชาการระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขึ้นไป

๕.๒) กรณีเป็นบุคลากรภาครัฐ/สถาบันการศึกษา ต้องเป็นข้าราชการระดับชำนาญการพิเศษ หรือเทียบเท่าขึ้นไป

๕.๓) กรณีเป็นบุคลากรภาคเอกชน ต้องเป็นพนักงานขององค์กรระดับผู้จัดการฝ่าย/แผนก หรือเทียบเท่า ขึ้นไป

๖.๒ ผู้ที่จะมารับการฝึกอบรมเป็น “แม่ไก่” จะต้องมีคุณสมบัติตามข้อ ๖.๑ และเป็นบุคลากรที่หน่วยงานลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการกับ วช. เป็นผู้เสนอชื่อมายัง วช. โดยเป็นบุคลากรในหน่วยงานที่ลงนามบันทึกข้อตกลงฯ ไม่เกิน ๒๐ คน และจากหน่วยงานภายนอก ไม่น้อยกว่า ๒๐ คน ดังนั้นผู้เข้ารับการอบรมจะต้องมีความเป็นสหสถาบัน และภาคส่วนต่างๆ ทั้งนี้ วช. จะเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกผู้เข้ารับการอบรมจากรายชื่อที่ถูกเสนอมา และผลการพิจารณาของ วช. เป็นที่สิ้นสุด

๖.๓ ผู้ที่ผ่านการฝึกอบรม จะต้องสามารถทำหน้าที่เป็น “แม่ไก่” ในการฝึกอบรม “ลูกไก่” ภายใต้การบริหารจัดการของหน่วยงานที่ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการความร่วมมือกับ วช. ได้ ดังนั้น ผู้ที่จะมารับการฝึกอบรมควรจะต้องยืนยันตกลงการทำหน้าที่เป็น “แม่ไก่” ในการฝึกอบรม “ลูกไก่” โดยการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานดังกล่าวก่อนเข้ารับการอบรม

๗. จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ประมาณ ๓๒๐ คน

๘. ระยะเวลาการฝึกอบรม

รุ่นละ ๕ วัน โดยหน่วยงานที่ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการกับ วช. ได้แก่ มหาวิทยาลัย ๘ แห่ง รวม ๖ รุ่น

- รุ่นที่ ๑ จัดระหว่างวันที่ ๒๘ ก.ค. – ๑ ส.ค. ๒๕๕๗
(มหาวิทยาลัยนเรศวร, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จัดที่มหาวิทยาลัยนเรศวร)
- รุ่นที่ ๒ จัดระหว่างวันที่ ๑๘-๒๒ ส.ค. ๒๕๕๗
(มหาวิทยาลัยขอนแก่น)
- รุ่นที่ ๓ จัดระหว่างวันที่ ๑-๕ ก.ย. ๒๕๕๗
(มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จัดที่มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ)
- รุ่นที่ ๔ จัดระหว่างวันที่ ๘-๑๒ ก.ย. ๒๕๕๗
(วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา)
- รุ่นที่ ๕ จัดระหว่างวันที่ ๒๒-๒๖ ก.ย. ๒๕๕๗
(มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)
- รุ่นที่ ๖ จัดระหว่างวันที่ ๖-๑๐ ต.ค. ๒๕๕๗
(มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

๙. หน่วยงานที่จะส่ง “แม่ไก่” และจัดฝึกอบรม “ลูกไก่”

แต่ละหน่วยงาน (มหาวิทยาลัย) ส่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็น “แม่ไก่” จำนวน ๔๐ คน รวมทั้งสิ้น ๓๒๐ คน สำหรับ ๖ รุ่น

๑๐. การสมัครเข้ารับการฝึกอบรม

ผู้ที่สนใจเข้ารับการฝึกอบรม ขอให้สมัครเข้ารับการฝึกอบรมกับหน่วยงานที่เปิดรับสมัคร โดยจะต้องได้รับอนุมัติจากหน่วยงานต้นสังกัดให้เข้ารับการฝึกอบรมโดยไม่มีค่าลงทะเบียน

หน่วยงานที่จะจัดฝึกอบรมวิทยากร ขอให้สรรหา รับสมัคร คัดเลือกบุคคลที่มีความพร้อม และสามารถเป็นวิทยากรสร้างนักวิจัยตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการกับ วช. โดยควรมีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการระหว่างหน่วยงานจัดฝึกอบรมวิทยากรกับผู้ที่จะมารับการอบรมเป็นวิทยากรด้วย

๑๑. การประเมินผล

๑๑.๑ การประเมินการผ่านการฝึกอบรม

- ก. ทดสอบก่อนเข้ารับการฝึกอบรม
- ข. ประเมินจากการทำงานกลุ่ม
- ค. สังเกตจากการมีส่วนร่วมในกลุ่ม
- ง. ประเมินเมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรม

๑๑.๒ การติดตามและประเมินผลหลังการฝึกอบรม

ก. ดำเนินการติดตามและประเมินผลการฝึกอบรมวิทยากรและนักวิจัย พร้อมกับการจัดทำและส่งรายงานให้ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (ติดตามและประเมินผล ภายใน)

ข. ดำเนินการติดตามและประเมินผลการฝึกอบรมในภาพรวมทั้งระดับวิทยากรและนักวิจัย (ติดตามและประเมินผล จากภายนอก)

/๑๒. การรับรองการฝึกอบรม...

๑๒. การรับรองการฝึกอบรม

มอบวุฒิบัตรให้แก่ผู้ผ่านการฝึกอบรม โดยพิจารณาจากเกณฑ์ ดังนี้

๑๒.๑ มีผลการเข้ารับการฝึกอบรมที่ผ่านเกณฑ์การประเมินที่ตามกำหนด ซึ่งรวมทั้งการเข้ารับการฝึกอบรมครบทุกหมวดวิชา

๑๒.๒ การส่งงาน (การบ้าน) ตามที่กำหนด

๑๒.๓ ได้คะแนนการวัดความรู้หลังเรียนตามเกณฑ์ที่ วช. กำหนด

๑๓. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑๓.๑ ประเทศมีนักวิจัยที่มีคุณภาพ มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะ เพิ่มขึ้น

๑๓.๒ ประเทศมีวิทยากร ที่สามารถฝึกอบรมสร้างนักวิจัยที่มีคุณภาพ และสามารถทำวิจัยสู่การนำไปใช้ประโยชน์ในภาครัฐ ท้องถิ่น จังหวัด เอกชน ประชาสังคม ในส่วนภาคการผลิต อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การบริหาร บริการและการศึกษา เพิ่มขึ้น

๑๓.๓ วช. มีหน่วยงานที่ร่วมมือ ในการสร้างเครือข่ายวิทยากรฝึกอบรมนักวิจัย เพิ่มขึ้น

๑๔. งบประมาณ

งบประมาณระหว่างการฝึกอบรมสนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ส่วนงบประมาณในการเดินทางมาเข้ารับการฝึกอบรม เบี้ยเลี้ยง ที่พัก และอื่นๆ ให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเบิกจ่ายจากต้นสังกัดตามระเบียบกระทรวงการคลัง

๑๕. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

กลุ่มทรัพยากรบุคคล (ทบ.) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) โทรศัพท์ ๐ ๒๕๖๑ ๒๔๔๕ ต่อ ๔๗๙ , ๔๘๐ โทรสาร ๐ ๒๕๗๙ ๐๔๕๗ www.nrct.go.th, www.training.nrct.go.th
E-mail address: nrct.training@gmail.com